

میرزا رضا خان - لسان الحکماء - ابوالقاسم میرزا وزیرزاده - اسدالله میرزا افتخارالواعظین مرتضی قلی خان - آقا شیخ رضانجات - میرزا ابراهیم خان حاجی سید ابراهیم - عز الملک - شبیبانی - حاجی شیخعلی - معزز الملک - معاضد السلطنه نوبری - تقی زاده - منتصر السلطان - قوام الاسلام حاجی آقا - سلیمان میرزا - حاجی محمد کریم خان ذکاء الملک - آدینه محمد خان - ممتازالدوله

نایب رئیس - جزء هشتم درباب کاری به اکثریت قبول شد .

معاضد الملک عده حضار (۵۸) ورقه سفید (۴۷) ورقه آبی (۳) امتناع (۸) (فقره نهم دو چرخه سواری پنج قران) (ذکاء الملک فقره نهم از ماده اول را قرائت کردند پس از قدری مذاکره رأی گرفته شد)

نایب رئیس - رأی میگیریم بجزء نهم که نوشته است دو چرخه سواری ۵ قران کسانیکه تصویب میکنند ورقه سفید خواهند انداخت رد کننده - مؤتمن الملک

تصویب کننده ها : نوبری - وکیل التجار - سید حسین اردبیلی - وکیل الرعایا - متین السلطنه میرزادادخان - معین الرعایا - ادیب التجار - آقا سید جلیل - وحید الملک - تقی زاده - حسنعلی خان ارباب کبشرو - معاضد السلطنه - صدیق حضرت فهیم الملک - میرزا احمد - قوام الاسلام - منتصر السلطان - شیخ ابراهیم - سلیمان میرزا - میرزا محمد - حاجی محمد کریم خان - آدینه محمد خان شیخ رضا - حاجی شیخعلی - لسان الحکماء - عز الملک هاشم میرزا - وزیر زاده - میرزا ابراهیم خان - اسدالله میرزا - ممتاز الدوله - شیخعلی - مساوات مرتضی قلی خان - حاجی آقا - تربیت - معزز الملک شبیبانی - ذکاء الملک - معاضد الملک

معاضد الملک - عده حضار (۵۸) ورقه سفید (۴۴) ورقه آبی (۱) امتناع (۱۳)

نایب رئیس - جزء نهم از ماده اول با اکثریت قبول شد

(فقره دهم ولو سیبیت دو قران) (ذکاء الملک فقره دهم را قرائت کردند پس از مذاکرات رأی گرفته شد)

نایب رئیس - رأی می گیریم بفقره دهم که می نویسند ولو سیبیت دو قران هر کس تصویب میکند ورقه سفید خواهد انداخت

رد کننده ها : دکتر امیر خان - دکتر اسمعیل خان - اسدالله میرزا

تصویب کننده ها : معتمد التجار - سید حسین اردبیلی - سلیمان میرزا - لسان الحکماء - آقا شیخعلی - حاجی شیخعلی - عز الملک - شبیبانی - تربیت - شیخ رضا - آدینه محمد خان - مرتضی قلی خان - حاجی محمد کریم خان - نجات - حاجی سید ابراهیم - مساوات - شیخ ابراهیم - ابوالقاسم میرزا - تقی زاده - وحید الملک - حسنعلی خان - فاتح الملک سید جلیل - میرزا دادخان - معاضد السلطنه - نوبری - ارباب کبشرو - فهیم الملک - معین الرعایا - صدیق حضرت میرزا احمد - قوام الاسلام - مؤتمن الملک - ذکاء الملک - معزز الملک - ادیب

التجار - حاجی میرزا رضا خان - معاضد الملک - ممتاز الدوله - منتصر السلطان - وکیل الرعایا - هاشم میرزا - وکیل التجار

معاضد الملک - عده حضار ۵۸ ورقه سفید (۴۳) ورقه آبی (۳) امتناع (۱۲)

نایب رئیس - جزء دهم از ماده اول با اکثریت قبول شد

(فقره یازدهم ولو سیبیت بخاری پنجقران) (ذکاء الملک فقره یازدهم را قرائت کردند)

س از مذاکرات کافی رأی گرفته شد

نایب رئیس - رأی میگیریم ولی جمعی از آقایان تقاضا کرده اند که رأی مخفی گرفته شود به موجب ماده (۹۰) نظامنامه داخلی مجلس (ماده ۹۰ را معاضد الملک قرائت کردند)

(اسامی اشخاصی که تقاضای رأی مخفی نمودند) حاجی محمد اسمعیل - آقا شیخ محمد خیابانی محمد اسمعیل هشتروندی - معتمد التجار - داود علی آبادی - معین الرعایا - ادیب التجار - سید حسین اردبیلی - وحید الملک - محمد هاشم قاجار - فاتح الملک - نوبری - محمد اسمعیل - متین السلطنه - قوام الاسلام - آقا شیخعلی - وکیل التجار

نایب رئیس - مطابق نظامنامه وقتی که ۱۵ نفر تقاضای رأی مخفی کردند باید رأی مخفی گرفته شود حالا رأی می گیریم بفقره یازدهم که نوشته است ولو سیبیت بخاری پنجقران هر کس موافق است مهره سفید خواهد انداخت

(نتیجه آراء)

عده حضار (۵۹) مهره سفید (۴۰) مهره سیاه (۱۱) امتناع (۸)

نایب رئیس - جزء (۱۱) از ماده اول تصویب شد

مؤتمن الملک - خواهش می کنم که اسامی اشخاصی که تقاضای رأی مخفی کرده اند بفرمائید در روزنامه درج بکنند

نایب رئیس - مسلم است باید در روزنامه درج شود

حسنعلی خان - خواهش می کنم که این اشخاص تقاضای خود را مسترد دارند زیرا که ملت می خواهند بفهمند که کدام يك از وکلایان در کدام يك از این فقرات مالیات رأی داده اند

نایب رئیس - ده دقیقه تنفس و بعد از تنفس مجلس سری خواهد بود و جلسه آتیه چون روز پنجشنبه اربعین است و تعطیل عمومی است لهذا عوض پنجشنبه فردا مجلس علنی منعقد خواهد بود مذاکرات فردا بقیه همین مالیات نواقل است و باقی موضوع مطابق است با همان دستوریکه چند روز است آقایان یادداشت کرده اند

(مجلس بیست دقیقه قبل از غروب ختم شد)

صورت مذاکرات یوم چهارم شبه نوزدهم صفر المظفر ۱۳۲۸

مجلس دوساعت و چهل دقیقه قبل از غروب در تحت ریاست آقای ممتاز الدوله منعقد گردید خلاصه مذاکرات جلسه گذشته را معاضد الملک قرائت نمودند

نایب رئیس - ملاحظه هست؟ بفرمائید .

دکتر علیخان - میخواستم عرض کنم روز گذشته مجلس سه ساعت و نیم تشکیل نشد سه ساعت قبل از غروب منعقد گردید .

نایب رئیس - دیروز سه ساعت و نیم قبل از غروب شروع شد ولی امروز گویا دوساعت و نیم کمتر افتتاح شد بواسطه دیر آمدن خواهشی از آقایان و کلاء دارم که سر وقت حاضر شوند اسباب تضییع وقت دیگران نشوند مثل امروز که بواسطه عدم کفایت عده تأخیر در رسمیت دادن مجلس شد .

آقا سید حسین اردبیلی - در اینجا یاد داشت شده است که برای فقره یازدهم تقاضای رأی مخفی شد و این میفهماند که فقط برای آن جزء بودو حال اینکه از برای سایر مواد هم بوده است نه از برای آن تنها .

نایب رئیس - بنده عقیده ام اینست که اسامی اشخاصیکه این تقاضا را کردند در صورت مجلس نوشته شده (جمعی گفتند باید نوشته شود)

ادیب التجار - بنده عرض دارم در آن مطلبی که فرمودید و کلاء دیر حاضر میشوند و این نطق سرکار را در روزنامه مینویسند و این برای آنهاست که حاضر میشوند خوب نیست باید طور دیگر بفرمائید که معلوم شود کدام يك دیر حاضر میشود .

نایب رئیس - دستور امروز همانطور است که روز گذشته گفته شد اول بقیه مالیات نواقل ولی قبل از آن يك لایحه هست از وزارت امور خارجه راجع بخرج ژنرال فونسل چون از وزارت خارجه خواهشی کردند که این مسئله زود بگذرد برای اینکه رفتن ژنرال فونسل اهمیت دارد لهذا او را مقدم میداریم .

تقی زاده - این مسئله جز دستور جلسه آتیه است

نایب رئیس - جز دستور امروز هم هست (گفته شد راپورت کمیسیون بودجه در باب مخارج ژنرال فونسل اسلا بول خوانده شود)

(معزز الملک راپورت کمیسیون بودجه را قرائت نمودند)

حاجی میرزا رضاخان - بطوریکه در کمیسیون بودجه هم عرض کردم برای مأمورین خارجه اشلی معین يك مقیاسی لازم است چنانچه در سایر دول هم رسم است باید يك ترتیبی معلوم شود که بهمان ترتیب مأمورین فرستاده شود فرض علت اینکه از برای اسلامبول اینقدر عجله میکنند و حال آنکه از برای بعضی از جاها خیلی لازم است فرستاده شود مثلا به ادسا نفرستادند ولی با اسلامبول میرود

نایب رئیس - این يك مطلبی است که شما میتوانید بگوروز سؤال کنید یا استیضاح بخواهید یا در مجلس مذاکره کنید و این يك چیزی است که از وزارت خارجه آمده باید بگذرد .

تقی زاده - بنده خواهش میکنم که در این باب زیاد مباحثه نشود قیمت وقت را بدانند از برای صد و پنجاه تومان اینقدر مذاکره نکنیم امیدوارم برای بودجه سال آتیه ترتیبی داده شود که این جور چیزها بمجلس نیاید و در هیچ جا رسم نیست که از برای صد تومان صد و پنجاه تومان صحبت کنند .

ادیب التجار - بنده موافقم .

متین السلطنه - بنده هم موافقم .

وکیل التجار - بنده اصلا آمدن این را بمجلس تصویب نمیکند این معلوم است که باید مأمور

بخارجه فرستاده شود و مأمور خرج لازم دارد.

ممتاز الدوله - حالا رای میگیریم هر کس

تصویب میکند که این سدی پنجاه تومان برای مخارج ژنرال فونسلو اسلامبول داده شود ورقه سفید بپردازد (در این موقع ورقه رای توزیع و پس از استخراج معلوم شد که آقایان ذیل تصویب کردند) آقای سید ابراهیم - حاجی شیخعلی - آقای محمد هاشم میرزا - آقای حاجی آقا - آقای حاجی شیخ اسمعیل مشرودی - آقای کاشف - آقای ابوالقاسم میرزا - آقای افتخار الواعظین - آقای ممتازالتجار آقای اسدالله خان - آقای آقا سید حسین - آقای متین السلطنه - آقای میرزا ابراهیم - آقای ارباب کیخسرو - آقای آدینه محمدخان - آقای ادیبالتجار آقای دکتر امیرخان - آقای میرزا داود خان - آقای فهیم الملك - آقای سلیمان میرزا - آقای آقا میرزا احمد - آقای تقی زاده - آقای وکیل الرعایا - آقای فاتح الملك - آقای مرتضی قلی خان - آقای عز الملك - آقای نجات آقای حاجی محمد کریمخان - آقای مصدق الممالک آقای سید حسین کرازی - آقای تربیت - آقای وحید - الملك - آقای سید محمد رضا - آقای شیخ ابراهیم - آقای ممتاز الدوله - آقای شیخ محمد - آقای شیخ رضا - آقای لسان الحکماء - آقای میرزا محمد صادق آقای آفاشیخعلی آقای شیبانی - آقای معاضد الملك - آقای ذکاء الملك آقای معزز الملك

معاضد الملك - عده حضار چهل و نه ورقه سفید علامت قبول چهل و پنج امتناع چهار .

نائب رئیس - یکصد و پنجاه تومان مخارج ژنرال فونسلو اسلامبول تصویب شد و یک مسئله دیگر هم هست که جزء دستور مجلس نیست و آن برقراری مستمری در حق ورثه حاجی میرزا ابراهیم آقا است اگر رای میدهد مجلس مطرح شود (عده گفتند خواننده شود در این موقع راپورت کمیسیون بودجه را در باب مستمری آقای حاجی میرزا ابراهیم آقا مرحوم قرائت کردند .)

فهییم الملك - یک مطلبی است که آنجا نوشته نشده و آن این است که از برای صبا یا وعیال آن مرحوم هر نفری ده تومان تصویب شده .

آقامیرزا احمد - یک نفر امروز میگفت که اینها در صورتیکه چهل تومان را بگیرند باز در ماه هشت و نهم کسر مخارج دارند خوبست همان پنجاه تومان که مساوی با مخارج آنها است بآنها داده شود و آن شخص از وضع اینها درست بنا اطلاع بود .

تقی زاده - بنده نمیخواهم بر پیشنهاد وزارت مالیه بیفزایم لکن در حق یک و کیلی که از حقوق سابقه اش هم چیزی نگرفته و تا آخرین ساعت زندگانش در حفظ این اساس کوشیده و با اسلحه حفظ این اساس را کرده است خوبست همان صد تومان بآن داده شود و او را یکی از کلابشناسیم و چون مقتول شده است خوبست موافق قانون وظائف نصف آن که پنجاه تومان است در حق آنها معین شود و این همان یک قوت لایموت است برای آنها .

وکیل التجار - بنده هم لازم میدانم همان وظیفه وکالت آن مرحوم داده شود گر چه هر چه در حق آن مرحوم بنده عرض کنم ترضیح اوست

لکن در حق اعقاب یک چنین و کیلی بیش از اینها باید مراعات و ملاحظه شود .

مرتضی قلیخان - بنده پیشنهاد میکنم که که ماهی شصت تومان بآنها داده شود که لااقل در این شهر روزی دو تومان داشته باشند و یک چیز زیادی نیست .

افتخار الواعظین - بنده عرض میکنم درست است اینها سه چهار نفر هستند لکن یک خدمتگار و یک نوکر لازم دارند معلوم است چهل تومان کفایت نمیکند بنده هم بطوریکه آقای تقی زاده پیشنهاد کردند پنجاه تومان را تصویب میکنم .

رئیس - مراعات موافق و مخالف را بنمائید .

میرزا ابراهیم خان - در موافقی که نمی شود مراعات مخالف و موافق را کرد در همین جا است برای اینکه اولاً مخالفی در بین نیست و در این مورد مخصوصاً تمام مناسبات جمع است اگر شهادت در راه مشروطیت است هست اگر ارتباط بمجلس است هست اگر حیث علمیت است هست بنده پیشنهاد میکنم که هر قسم است حقوق وکالت را بیازماندگان آن مقتول بدهند .

حاجی شیخ علی - موافق نظامنامه باید بر گردد بوزارت مالیه آنوقت آن زیادتی را خود وزیر مالیه پیشنهاد نماید و صد تومان بکند بر گردد .

معزز الملك - خدمات آن مرحوم با اندازه است در این راه که محتاج باظهار نیست و کسیکه جان خودش را در یک راهی فدا کرده نمی شود تلافی کرد لکن این مطلب هم مسلم است که حسیات قلبی ما نمی شود و نقض قوانین بنماید و قانون میگوید نمی شود بر پیشنهاد وزیر افزود باید اگر هم لازم میدانند زیاد شود بر گردد بوزارتخانه از طرف وزارتخانه اضافه شود .

فهییم الملك - معلوم میشود از مذاکرات آقایان که در کمیسیون کم تصویب کرده اند تقاضا میکنم بر گردد بکمیسیون این راپورت

رئیس - حالا که مخبر کمیسیون تقاضا میکند که راپورت بر گردد بکمیسیون قانوناً باید بر گردد .

(در این موقع راپورت کمیسیون راجع بمالیات نواقل از ماده ۱۲ قرائت شد در ماده ۱۲ که از اسب کالسکه و درشکه و سواری و باری و قاطر و شتر ماهی دو قران گرفته شود رای گرفته شد باینطور که رئیس اظهار کرده هر کس این جزء دوازدهم از ماده اول را بطوریکه قرائت شد تصویب مینماید گلوله سفید بیاندازد هر کس تصویب نمیکند گلوله سیاه بیاندازد رای گرفته شد معاضد الملك نتیجه رای را باین شکل اعلان نمود عده حضار (۵۱) نفر گلوله سفید علامت قبول (۴۰) سیاه علامت رد (۸) امتناع (۳)

رئیس - جزو دوازدهم از ماده اول با اکثریت قبول شد (جزو ۱۳ از ماده اول راجع باینکه از الاغ سواری یک قران در ماه گرفته شود قرائت شد و مذاکرات لازمه بعمل آمد بالاخره موافق راپورت کمیسیون رای گرفته شد و نتیجه آراء را معاضد الملك باین

طور قرائت کرد عده حضار (۵۱) گلوله سفید ۴۰ آبی ۵ امتناع (۶)

رئیس - پس جزء اول از ماده ۱۳ با اکثریت قبول شد .

(جزو چهاردهم از ماده اول مطرح شد راجع باین که از الاغ بارکش در ماه ده شاهی گرفته شود باره مذاکرات لازمه بعمل آمد و چون بعضی عقیده شان این بود که از الاغ بارکش هم مثل الاغ سواری یک قران گرفته شود باینجهت وحید الملك پیشنهاد نمود که از الاغ بارکش هم ماهی یک قران شود .

رئیس - رای میگیریم در پیشنهاد آقای وحید الملك هر کس این پیشنهاد را قابل توجه میدانند قیام نمایند (اکثریت حاصل نشد)

رئیس - چون اکثریت حاصل نشد رای می گیریم در پیشنهاد کمیسیون هر کس تصویب میکند گلوله سفید خواهد انداخت و الا گلوله آبی (رای گرفته شد معاضد الملك نتیجه رای را اعلام نمود عده حضار (۵۱) گلوله سفید (۳۸) گلوله آبی ۸ امتناع (۵)

رئیس - جزو ۱۴ از ماده اول با اکثریت قبول شد (جزو ۱۵) از ماده اول راجع بمالیات کار عرابه کش که در ماه یک قران گرفته شود قرائت شد و مذاکرات لازمه بعمل آمد آقا میرزا احمد پیشنهاد کرد که نوشته شود کار بارکش و عرابه کش معاضد السلطنه اظهار کرد که این وجه زیاد است باید کمتر شود رئیس اظهار کرد پس رجوع بکمیسیون شود وکیل التجار اظهار نمود بواسطه مخالفت یکی دو نفر نمی شود بکمیسیون بر گردد .

رئیس اظهار کرد در قابل توجه بودن این اصلاح آقا میرزا احمد رای میگیریم هر کس این پیشنهاد را تصویب می کند قیام نماید .

رئیس - چون اکثریت حاصل نشد پیشنهاد آقای معاضد السلطنه که از گاو عرابه کش ماهی ده شاهی گرفته شود رای میگیریم هر کس تصویب میکند قیام نماید (بقیام و قعود اخذ رای شد)

رئیس - اکثریت حاصل نشد حالا بر راپورت کمیسیون رای میگیریم که از گاو عرابه کش یک قران گرفته شود هر کس تصویب می کند گلوله سفید بپردازد و الا گلوله آبی معاضد الملك نتیجه آراء را اظهار کرد .

عده حضار (۵۴) گلوله سفید [۲۶] گلوله آبی (۲۱) امتناع [۷]

رئیس - جزو ۱۵ از ماده اول با اکثریت پذیرفته شد .

وزیر عدلیه - این یک قسمتی از قوانین راجعه بتشکیل محاکم عدلیه است که شامل یک مقدمه و چهار باب است بمجلس تقدیم میکنم .

اسدالله میرزا - بنده تقاضا می کنم که فقره ثانیه خوانده شود تا آخر آن در اجزاء آن اگر درجائی مخالفتی دیده شد مذاکره شود در آنجز بعد در تمام آن فقره یک رای گرفته شود .

وحید الملك - بنده هم تقاضای سابق خودم را که بجزء جزء رای گرفته شود پس می گیرم و عرض میکنم بتمام فقرات یک رای گرفته شود .

موتمن الملك - بنده تقاضا میکنم که

بجزه جزء رأی گرفته شود (قبول نموده شروع بقرائت فقره ثانیه شده)

آقا شیخ محمد - در رأی سابق که رأی مثبت [۲۶] مخالفت با اصل هفتم از قانون اساسی شد برای اینکه بیش از نصف رأی ندادند

ذکاء الملک - اکثریت حاصل است برای اینکه در اصل هفتم می نویسد که نصف از حضار علاوه یک نفر رأی دهندگان باشند و حالا هم اکثریت حاصل است برای اینکه گلوله سفید ۲۶ و گلوله آبی ۲۱ بود و این رویه هم رفته بیش از نصف است (در این خصوص مذاکرات زیاد شد بعضی اظهار کردند که غرض این است که نصف بیشتر رأی دهنده باشند یعنی رأی اثبات بدهند بالاخره رئیس اظهار کرد که در این خصوص امروز هر چه مذاکره کنیم بی نتیجه خواهد ماند این مطلب مهمی است راجع به اصل از قانون اساسی و اختلاف شدیدی هم دیده میشود یک روز مخصوص در این باب باید مذاکره کرد عجلالتا در دقیقه تنفس است مجدداً پس از بیست دقیقه منعقد شده)

رئیس - چون جلسه خصوصی لازم است تشکیل شود مجلس را ختم میکنیم دستور جلسه آتیه از این قرار است شور ثانوی لایحه قانونی وزیر فواید عامه راجع به معادن نمک و بقیه شور لایحه قانونی مالیات نوافل و شور بودجه و وزارت داخله - شور بودجه موقتی مجلس (در این موقع مجلس هلنی تبدیل بسری شد مقارن غروب)

جلسه ۶۰

صورت مذاکرات شنبه ۲۲ صفر المظفر

مجلس دو ساعت و ربع قبل از غروب در تحت ریاست آقای مستشار الدوله منعقد گردید خلاصه مذاکرات جلسه قبل را آقای معاضد الملک قرائت نمودند

رئیس - ملاحظه هست؟ (اظهاری نشد)
وحید الملک - بنده راپورت کمیسیون فواید عامه را که متضمن لایحه قانونی وزارت فواید عامه است در باب قوانین اوقاف و معارف پیشنهاد می کنم

رئیس - خاطر آقایان هست که سابقاً عریضه از طرف تجار محترم طهران بمجلس تقدیم شده بود راجع باینکه بطوریکه آنها شنیده اند در خصوص استقرار یاره شرایط سخت بوزراء پیشنهاد کرده اند از این جهت آنها اظهار کرده بودند که ما حاضریم هر قسم مالیات مستقیم که دولت تحمل کنند یا بمنوان اعانه چیزی بخواهد و حالا بدون اینکه داخل مذاکره شویم عرض میکنم که چند عریضه دیگر از طرف تجار و اصناف صنایع کفاشخانه و یکی دیگر از طرف اهالی دروازه قزوین و همچنین از سایر ولایات مبنی بر اینکه هر نوع مالیات دولت وضع کند با کمال امتنان می دهیم و یا آنکه اگر بمنوان اعانه لازم باشد حاضریم بطوریکه دولت را از هر اقدام دیگر مستثنی سازیم و از عراق هم تلگرافی رسیده است و یاره اعانه هم از خانواده حاجی آقا محسن جمع آوری کردند و توسط آقای وکیل الرعایا فرستاده اند و از طرف کمیسیون لشگری که ایرانیان مقیم اسلامبول تشکیل داده اند نیز تلگرافی رسیده که در تحمل مالیات حاضریم و در اداء اعانه هم کوتاهی نداریم حالا چون از طرف وزراء در این باب پیشنهادی نشده است داخل مذاکره نمی شویم و لسی معلوم است در این وقت باید از حسن

استقبال ایرانیان بینهایت امیدوار شد زیرا بعضی اینکه استشمام رایحه نمودند که شاید بر مشکلات حاضره مملکت مشکل دیگری هم افزوده شود اینطور حسابات خودشانرا اظهار می دارند و مخصوصاً امروز انجمن ایالتی آذربایجان و جناب سردار ملی خواهش کردند نمایندگان محترم در تلگرافخانه حاضر شده اند اظهار داشتند که ما حاضریم برای اینکه مالیات را دو برابر نمایند و یا آنکه دولت اعانه بخواهد تا بر دولت حالیه از حیث مالیه رفع مشکلات شود و البته از طرف مجلس شورای ملی جواب داده خواهد شد ولی حالا عناوین اشخاصی که در این باب عریضه کتبی بمجلس داده اند قرائت می شود (عناوین اشخاص مذکور را آقای ذکاء الملک قرائت فرمودند)

وزیر علوم - بنده همینقدر می خواستم عرض کنم که امروز بنده امیدوار شدم که این مملکت ممکن است رو بسعادت برود برای اینکه تا مردم ندرتاً راه ترقی مملکت را ممکن نیست که بعرف یک نفر دو نفر کار مملکت اصلاح شود و حالا که متفقاً همه فهمیده اند چه آنهایی که در داخل هستند و چه آنهایی که در خارج هستند باید هم دست شوند و کارهای مملکت را راه بیندازند اما در مسئله استقرار این مسلم است که در دفعه اول یک شرایطی از طرف پول دهنده می شود و معلوم است که بدو شرایط سختی اظهار می دارند باید هیئت وزراء دقت کنند یک شرایطی را با آن طرف قرار بدهند که بتوانند آن شرایط را بمجلس شورای ملی پیشنهاد کنند و حالا وزراء مشغول هستند اگر منتج نتیجه شد بمجلس شورای ملی پیشنهاد خواهند کرد (در این موقع کاغذی از طرف هیئت علمیه نجف قرائت شد)

رئیس - سابقاً از طرف وزارت فواید عامه در خصوص اجاره باغات دولتی لایحه رسیده بود بعد اشخاص دیگری طالب اینکار شده اند همه اینها بکمیسیون فواید عامه رجوع شده است اگر چه موضوع مذاکره امروز نیست ولی چون از موقع اینکار میگذرد لازم است زودتر تکلیفش معلوم شود راپورت دیگری هم از کمیسیون فواید عامه رسیده است حالا فقط یکدفعه راپورت های کمیسیون خوانده میشود و بعد در اساس این کار مذاکره میکنیم

(در این موقع راپورت اولی کمیسیون فواید عامه قرائت شد و بعد راپورت ثانوی قرائت شد)

وکیل التجار - اینکه نوشته است چهل و هشت هزار تومان مخارج را از ما نخواهند گرفت بنده عرض میکنم این یک منفعتی نیست و معلوم است وقتی کسی باغ دارد البته باید مخارج آنرا بدهد و وقتی اجاره داد مخارج آن بامستأجر است و اما عقیده بنده اینست که اینها را تجزیه کنند یعنی علیحده علیحده در مزایده بگذارند و هر چه میتوانند از طول مدت این اجاره بکاهند و از برای این کار ده روز کافی است

رئیس -- اینجا مطلب دو تا است یکی آنکه در تمام جزئیاتش مذاکره شود یکی آنکه بمزایده و مناقصه گذارده شود و در صورتیکه در مزایده بگذارند تمام جزئیاتش قهراً درست خواهد شد

متین السلطنه - بنده با آخرین رأی کمیسیون همراه هستم و گمان می کنم که مخالفی نباشد و مجلس

گذشته اختلافی که بود در اصل بیست و دوم قانون اساسی بود که اجاره باغات دولتی بتصویب مجلس باشد یا خیر و در این باب قرار شد روزی با هیئت وزراء قرار داده شود و باید اول در این خصوص مذاکره کنیم لکن نمی شود که این مسئله را عقب گذاشت تا حل آن ماده شود برای اینکه وقت این کار می گذرد و لازم است که بطریق مزایده و مناقصه همانطور که در راپورت کمیسیون می نویسد اعلان شود

دکتر اسمعیل خان - بنده عرض می کنم که دو مسئله باید از هم منفصل شود برای اینکه یکی این مسئله است که آیا مجلس حق دارد در باب اجاره مذاکره کند اجازه بدهد و اگر بخواهیم در آن خصوص مذاکره کنیم حالا نمی گذرد و یکی دیگر مسئله مزایده است که باید در همان خصوص مذاکرات بعمل بیاید زودتر بگذرد

وکیل الرعایا - بنده فوریت این مسئله را رد نمیکنم ولی عرض می کنم که مسئله که از ده تا بیست و یکسال گردش می کند اینقدر فوری نیست ممکن است بیشتر تأمل کرد و حالا چیزیکه بنده در حضور وزیر فواید عامه عرض می کنم اینست که در یکی از این مواد ذکر شود که بعد از دو سال یا سه سال خواستیم فسخ کنیم بتوانیم بنده در این مجلس عرض می کنم معمولترین جاهای ایران که تمام پولها آمده و خرج آنجا شده نباید آنها را از نظر گذرانند و حقیر شمرد و اگر اطلاع داشته باشند می دانند که هر یک از آنها صالی بیست سی هزار تومان منفعت دارد و در آخر عرض می کنم که چون وقت مجلس تنگ است هر قدری که صحیح تر می دانند بگذارند و اعلان کنند بطور مزایده و مناقصه ولی باینطور که بعد از دو سه سال بتوانیم فسخ کنیم

مؤتمن الملک - در اینجا فرمودند که دو مطلب است یکی آنکه در جزئیاتش مذاکره شود یکی آنکه بمزایده و مناقصه گذارده شود و بنده مطلب ثالثی در نظر دارم و آن اینست که صلاح دولت نیست که با یک کمیانی طرف شود زیرا می بینیم هر موقع که دولت بیک کمیانی امتیاز میدهد منبون می شود مثلاً کمیانی گوشت که اول شرایطش خیلی صحیح و قابل قبول بود و بعد بهیچوجه بآنها عمل نشد و معلوم است که این برای اینست که ما ادارات صحیح نداریم علاوه عرض می کنم ممکن است یک وقتی همینطور که حالا میخواهند رأی بدهند که اجاره داده شود رأی بدهند که فلان باغ فروخته شود یا یکی بگوید من بیست هزار تومان خواهم داد سلطنت آباد را خرید ما هم میگوئیم خوب است و ملاحظه عقبات کار را نمیکنیم مثلاً امروز کمیانی تشکیل می شود که ده ساله باغات را اجاره کند بدو شرایط صحیحی پیشنهاد میکند آنوقت پس از چندی شروع می کند بفروختن آنها در سال اول عده از درختها را میاندازند در سال دوم درختها را میفروشند وقتی بگوئیم برای چه میگویند شما دخلی ندارد و اگر یک وقتی خواستیم بفروشیم آنوقت باید فسخ کنیم و میگویند شرایطی را که ما کردیم نتوانستیم